

İŞÇİ SİMSARLIĞI KURUMSALLAŞTIRILYOR

Aydınlık Dergisi, 12 Kasım 2000

Yıldırım Koç

Türkiye’de ücretli iş bulma hizmeti uzun yıllardır yasaktı. İş ve İşçi Bulma Kurumu işçiye iş ve işverene işçi bulma görevini yerine getiriyordu. Bu konuda yalnızca tarım işkolunda bir istisna söz konusuydu.

Ancak bu yasak son birkaç yıl içinde sistemli bir biçimde ihlal edildi. Bazı büyük şirketler, “insan kaynakları” yada “beyin avcıları” adı altında yasaların yasakladığı bir işi yaptılar ve yapıyorlar. Özelleştirme, iş ve işçi bulma hizmetlerine de sokuldu. 617 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile bu sorun daha da büyüyecek.

Şimdi çok kötü uygulamalar gündemde. Geçmişten beri varolan işçi simsarlığı, şimdi yasallaşüyor ve kurumsallaşıyor. Bir dönem insanları Almanya’ya götürüyoruz diye aldatıp, kamyonlara doldurup İstanbul’da bırakanlara ilişkin bir film vardı. Bu filmin farklı çekimlerini izleyeceğiz.

29.6.2000 gün ve 4588 sayılı Kanunda verilen yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulu tarafından 24.8.2000 tarihinde kabul edilen ve 4 Ekim 2000 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan “Türkiye İş Kurumunun Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında 617 sayılı Kanun Hükmünde Kararname” Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi. Ancak iptal kararı, 9 ay sonra yürürlüğe girecek. Hükümet de, yıllardır üzerinde çalıştığı taslağı bu arada yasalaştırarak, arada bir boşluk kalmasını önleyecek.

617 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 30, 31 ve 32. maddeleri özel istihdam bürolarının kurulmasını ve çalışmalarını düzenliyor. Bu maddeler 1.9.2002 tarihinde yürürlüğe girecek. Ancak şimdiden bir tehdit oluştuyorlar.

Bu maddelere göre, üniversite mezunu bir Türk vatandaşı, belirli suçlardan hüküm giymemiş olmak ve iki milyar lira tutarında banka teminat mektubu sağlamak koşuluyla, bir özel istihdam bürosu açabilecek. Bu konudaki izin iki yıl süreli olacak. İzin yine ikişer yıllık sürelerle yenilenebilecek. Özel istihdam bürosu, iş için başvurandan ücret almayacak. İşçi bulunduğu kişi veya kuruluştan, bu hizmeti karşılığında bir ücret alacak.

Bu sistem bugün de yasadışı bir biçimde uygulanıyor. Bu düzenlemelerle birlikte yasadışı özel istihdam büroları daha da yaygınlaşacak.

Bu yolla işçi simsarlığı kurumsallaşacak, şirketleşecek. İşsizliğin had safhada olduğu ve giderek arttığı koşullarda, özel istihdam büroları, kendilerine yapılan işçi başvurularını iş arayanlara çeşitli biçimlerde pazarlayacak. İş için başvuranlardan ücret alınması yasaklanmış olsa da, işçi pazarlama aynı zamanda iş pazarlamaya dönüşecek. Türkiye’de bu işin kimler tarafından ve nasıl yapıldığı çok iyi biliniyor. Böylece bu işler daha da sistemli hale gelecek.

Diğer bir gelişme, çeşitli kuruluşların kendileriyle bağlantılı kişilere iş bulabilmek amacıyla özel istihdam büroları açmaları olacak. Sendikalar arasında böyle bir eğilim ortaya çıkabilir. İşsizler veya işsiz yakınlar bu tür girişimlerde bulunabilir. Çeşitli üniversite ve fakülteler, kendi mezunlarını işe yerleştirmek için, geçmişten beri gayriresmi olarak işleyen mekanizmaları resmileştirebilir.

Özel istihdam büroları birçok sorun yaratacak. İşgücü piyasasındaki aksaklıkların çözümü, İş ve İşçi Bulma Kurumu’nu özelleştirmek değil, İş ve İşçi Bulma Kurumu’nun eksikliklerini giderip, hatalarını düzelterip iyi çalışmasını sağlamaktır.